

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI
VE EŞİTLİK KURUMU

ESPIYE L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2023/23

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 18.07.2023 tarih ve 2023/561 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	2
I. GİRİŞ	3
II. GENEL BİLGİLER	4
A. KURUMUN FİZİKSEL KOŞULLARI.....	4
B. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER.....	5
C. KURUM PERSONELİ	6
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	7
A. FİZİKSEL KOŞULLAR.....	7
B. YÖNETİM VE PERSONELİN MAHPUSLARA YÖNELİK TUTUMU	10
C. BESLENME- KANTİN.....	12
Ç. SAĞLIK	13
D. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ	15
E. EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORTİF FAALİYETLER	16
F. ŞİKÂYET, DİSİPLİN VE DENETİM PROSEDÜRLERİ	19
G. DIŞ DÜNYA İLE ETKİLEŞİM	20
IV. DEĞERLENDİRME	21
V. TAVSİYELER	21
A. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER.....	21
B. SAĞLIK BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER.....	23
C. JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER.....	23

KISALTMALAR

ACEP	: Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
APS	: Acele Posta Servisi
ARDEF	: Araştırma ve Değerlendirme Formu
BİSİS	: Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
CM	: Santimetre
CNG	: Compressed Natural Gas (Sıkıştırılmış Doğalgaz)
CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
LNG	: Liquefied Natural Gas (Sıvılaştırılmış Doğalgaz)
MHRS	: Merkezi Hekim Randevu Sistemi
OPCAT	: Birleşmiş Milletler İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	: Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TL	: Türk Lirası
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemleri

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6701 sayılı Kanunla insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)'ü imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve ülkemiz açısından da bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-1 bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*

6. Anılan görevin icrası kapsamında 31/8/2022-1/8/2022 tarihinde Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ *habersiz* bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyaret heyetinde; ... ile Valilik'in görevlendirdiği bir Doktor ve bir de Psikolog yer almıştır.

7. Ziyaret, Kurum Müdürü ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. İdareden Kurumda bulunan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kişilerin koşullara göre sınıflandırma listeleri, Kurumun günlük işleyişi ve Kurum personeli hakkında genel bilgiler alınmıştır. Kurumdan talep edilen bilgi ve belgelerin listesi İdareye verilmiştir. Ardından Heyet sırasıyla mahpusların² kabul işlemlerinin yapıldığı kabul odası, revir, hasta kayıtlarının ve ilaçların tutulduğu sağlık odası, kapalı görüşme mahalli, avukat görüşme odaları, kantin, müşahede odaları, kurs alanları, kütüphane, açık-kapalı spor tesisleri ve kamera odasında incelemelerde bulunmuştur. Akabinde Heyet ikiye ayrılmış ve farklı suç gruplarının barındırıldığı koşullar gezilerek toplu görüşmeler yapılmış, sonrasında doktor ve psikolog ile özel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve İdare ile geri bildirim toplantısı yapılmıştır. Ziyaret sonrasında hazırlanacak raporun Kurum İdaresi ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyaretlerinin de yapılabileceği bilgisi verilmiş; ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, 18/1/2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 29/8/2022 tarih ve 13175 sayılı oluruna istinaden 31/8/2022-1/9/2022 tarihinde Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. KURUMUN FİZİKSEL KOŞULLARI

9. Kurum, Giresun ili Espiye ilçesi Karadere mahallesinde yer almakta ve ilçe merkezine yaklaşık 4 km mesafede bulunmaktadır. 2019 yılında açık ve kapalı ceza infaz kurumları aynı yerleşkede yer alacak şekilde faaliyete geçirilmişlerdir.

10. Kurumun kapasitesi 1322'dir. Kurumdaki koğuş-odaların dağılımı ve kapasiteleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Raporda yer alan "mahpus" kelimesi, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlü kelimelerinin her üçünü de barındıran çatı bir kavram olarak kullanılmıştır.

Kapasite-Tür	Adet	Kapasite-Tür	Adet
24 kişilik oda	45	3 kişilik oda	14
7 kişilik oda	14	Engelli odası	2
Tekli oda	92	Tek kişilik müşahede odası	2
Revir odası	2	18 kişilik müşahede odası	2

11. Her koğuş, bir adet ortak yaşam alanı (mutfak ve oturma alanı), sekiz adet kabin ve her kabinde birer tuvalet bölümü, dört adet banyo, yatakhane bölümü ve bahçe-havalandırma bölümü şeklinde düzenlenmiştir. Aşağıdaki tabloda koğuş bölümlerinin alan bilgilerine yer verilmiştir:

Koğuş Havalandırmaları	Banyolar	Kabinler	Ortak Alanlar
64,72 m ²	2 m ²	8 m ²	44,62 m ² 'dir

12. Kurumun dış koruması, Jandarma Bölük Komutanlığınca toplam yetmiş bir kişilik bir birlik tarafından sağlanmaktadır. Kurumda dokuz adet nöbetçi kulübesi bulunmaktadır. Kuruma girişler, ziyaretçilerin girişlerinin sağlandığı nizamiye ve araç girişlerinin yapıldığı ana giriş kapısının yanında bulunan personel, avukat ve diğer kişilerin girişlerinin birlikte sağlandığı iki adet nizamiyeden yapılmaktadır.

13. Mevzuat gereği ceza infaz kurumlarından içeri alınması yasak olan eşyaların girişlerinin engellenmesi ve güvenlik açısından bina girişinde duyarlı kapı, X-Ray cihazı ve göz tarama sistemi bulunmaktadır. Gelen ziyaretçilerin, göz taraması yapıp sisteme kaydedildikten sonra Kuruma girişlerine izin verilmektedir.

14. Kurumun ısıtılması, kapasitesi 53 m³ olan bir adet tank deposu kullanılarak Sıvılaştırılmış Doğalgaz (LNG) veya Sıkıştırılmış Doğalgaz (CNG) ile sağlanmaktadır.

15. Kurumda; dört adet süngerli oda (yumuşak oda), altı adet aile görüş odası, elli altı adet kapalı - dört açık görüş odası, yedi adet avukat görüş odası, dört adet Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası, iki adet açık - bir kapalı adet spor salonu, bir adet kütüphane, on altı adet atölye, bir adet konferans salonu, bir adet revir, bir adet kantin, bir adet terzihane, bir adet berberhane ile on adet derslik bulunmaktadır.

16. Kurumda, görüntü kayıt saklama süre kapasiteleri bir yıl olan 593 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır.

B. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

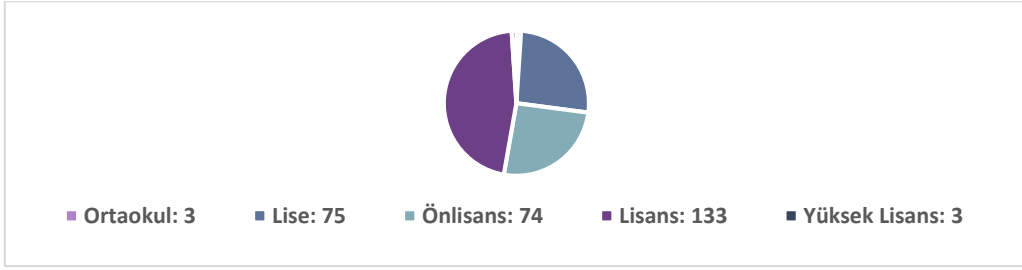
17. Kapasitesi 1322 kişi olarak belirlenen Kurumda, ziyaret tarihi itibariyle 1070'i hükümlü, 173'ü hüküm özlü ve tutuklu olmak üzere toplam 1243 mahpus barındırılmaktadır. Bunlardan ikisi engelli ve 176'sı yabancı mahpustur. Kurumda kadın ve çocuk mahpus bulunmamaktadır.
18. Ziyaret tarihinde, İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile tek kişilik odada kalan mahpus bulunmamaktadır.

C. KURUM PERSONELİ

19. Kurum personeline ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

UNVANI	MEVCUT KADRO
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	3
Sayman	1
Öğretmen	3
Psikolog	3
Diş Tabibi	1
İdare Memuru	3
Teknisyen	5
İnfaz Koruma Baş memuru	8
İnfaz Koruma Memuru	237
Bilgisayar İşletmeni	1
Hizmetli	1
Sağlık Memuru	2
Cezaevi Kâtibi	7
Şoför	12
TOPLAM	288

20. Kurum personelinin eğitim durumları aşağıdaki grafikte belirtilmiştir.

21. Kurum personeli, 24 saat esasına göre gündüz-gece vardiyası şeklinde görevlerini yürütmektedir.

22. Kurumda bulunan personel meslek içi eğitim almış olup hâlihazırda eğitimler devam etmektedir. Genel olarak alınan eğitimler; “Öfke kontrol, Mesleki müdahale teknik ve taktikleri, Ceza İnfaz Kurumları kâtip yetiştirme, Mutemetlik işlemleri, Hükümlü disiplin işlemleri, Ziyaret kabul işlemleri, Kurum kabul işlemleri, Psiko-sosyal servis memuru eğitimi, Güvenli sürüş teknikleri, Terör uzmanlaşma, İdare gözlem kurulu sekretarya eğitimi, Teknik servis personeli eğitimi, Proje yazma ve yönetim, Personel disiplin işlemleri, Aday memurluk” eğitimleridir. Bununla birlikte, Kurum personelinin “İnsan Hakları ile İşkence ve Kötü Muamele Yasağına” ilişkin eğitim almadığı anlaşılmıştır.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. FİZİKSEL KOŞULLAR

23. Kurum odalarının ve havalandırma avlularının temizliğinden mahpuslar sorumlu tutulmakta, ayrıca İdare tarafından buraların temizliği denetlenerek aksayan yönlerinin giderilmesi sağlanmaktadır. Bunun yanında, İdarece Kurumun genel temizliği ile muhtaç kişilerin bakım ve temizliği için gerekli malzemelerin sağlandığı ve mahpusların istedikleri zaman kendi kişisel temizlik malzemelerini kantinden temin edebildikleri anlaşılmıştır. İdarece, koğuş çöplerinin çöp poşetleriyle veya kapalı plastik kovalar kullanılmak suretiyle görevliler tarafından kontrol edilerek toplandığı; Kurumdaki çöplerin toplanıp biriktirildikten sonra günlük olarak belediye tarafından alındığı belirtilmiştir.

24. Odalarda bulunan sekiz adet kabinin her birinde ayrı tuvaletler yer almaktadır. Her odanın içinde dört adet banyo bulunmaktadır. İncelemeler sırasında, oda banyolarındaki duş başlıklarının duvara sabitlenmiş olduğu ve güvenlik açısından duş hortumlarının dışarıda bırakılmamış vaziyette olduğu görülmüştür. Ziyaret edilen bazı odaların banyolarındaki fayansların kırık olduğu, zeminlerin su birikmesi sebebiyle zarar gördüğü tespit edilmiştir.

25. Kurumda engelli mahpuslar için düzenlenmiş oda bulunmaktadır. Özellikle tek katlı koğuşların hasta-engelli mahpuslara tahsis edildiği ve bu koğuşlarda tutunma barları olduğu gözlemlenmiştir. Ziyaretçi engelliler için Kurum girişinde rampa düzeneği bulunduğu, 120 cm yüksekliğindeki göz okuma cihazı uygulaması sayesinde engelli ziyaretçiler bakımından erişilebilir düzenlemelerin yapıldığı anlaşılmıştır. Fiziksel engeli olan ve tekerlekli sandalye kullanması zorunluluğu bulunan bireylerin Kurumun girişindeki döner kapılardan geçişlerinde zorlukların yaşanması mümkün olduğundan bu ziyaretçi gruplarının girişlerini kolaylaştırmak üzere Kurum girişine mevcut ziyaretçi kapılarına ilave olarak ek bir çelik kapı yaptırıldığı görülmüştür.

26. Oda pencerelerinde bulunan demir parmaklıkların üzerine ilave olarak odanın havalandırmasını ve aydınlığını büyük oranda azalttığı görülen küçük delikleri olan çelik tordan bir katman yerleştirildiği gözlemlenmiştir. Görüşülen mahpuslar, oda içlerinin bu katman sebebiyle havasız, sıcak ve karanlık olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum İdareye iletildiğinde, mahpusların pencerelerden çatıya çıkmalarını önlemek ve güvenliği sağlamak amacıyla böyle bir çelik katmanın eklendiği ifade edilmiş ve mevcut uygulamanın İç Yönergeye uygun olduğu belirtilmiştir.

27. İncelemeler sırasında koğuşların dar olmasına karşın ikişer ranzanın yan yana konulduğu görülmüştür. Görüşülen mahpuslar da bu durum nedeniyle odalarında rahatça hareket etmenin ve zaman geçirmenin mümkün olmadığını belirtmiştir. İncelemede, koğuş mevcudu az olmasına rağmen odalarda ihtiyaç duyulandan fazla ranza bulundurulduğu tespit edilmiştir. İdare, koğuşların 24 mahpusu barındırabilecek kapasiteyle inşa edildiğini, ancak bazı zamanlarda yoğunluk nedeniyle 32 mahpusa kadar koğuşlarda barındırılma zorunluluğunun ortaya çıktığını, bu sebeple boş ranzaların koğuşların içinde bırakıldığını belirtmiştir. Koğuşlardaki boş ranzaların sadece Kurum kapasitesinin artması durumunda bu odalara yerleştirilmesi sayesinde mevcut odalardaki alan sorununun çözülebileceği değerlendirilmiştir.

28. Çift katlı odalarda barındırılan mahpuslar, üst katların çok sıcak olduğunu belirterek kendilerine vantilatör verilmesini talep etmişlerdir. Bu durum İdareye iletildiğinde, kantinde 185 TL'ye vantilatör satıldığından isteyen mahpusların oradan bu ürünü satın alabilecekleri belirtilmiş; kantin listesi incelendiğinde ise, mevcut ürün listesinde vantilatörün ve fiyatının bulunmadığı tespit edilmiştir.

29. İdare tarafından, Kurumun her ay bir defa böcek ilaçlamasının yapıldığı belirtilmiş; 2022 yılı Ocak, Şubat, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarına ilişkin ilaçlama evrakı incelendiğinde ilaçlamaların düzenli olarak yapıldığı doğrulanmıştır.

30. İdare, Kurum su analizlerinin İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı Halk Sağlığı Laboratuvarında düzenli olarak yapıldığını ve analizlere göre kullanılan suyun uygun olduğunun tespit edildiğini belirlemiştir. Aralık 2021, Ocak, Mart, Nisan 2022 su analiz raporları incelendiğinde Kurumda kullanılan suyun standartlara uygun olduğu görülmüştür.

31. Kuruma girişte mahpuslara nevresim, yastık, battaniye ve yatak verildiği belirtilmiş, görüşülen mahpuslar da bu malzemelerin İdarece temin edildiğini doğrulamıştır. Bununla birlikte, bazı mahpuslar yataklarının nem sebebiyle ıslandığından ve her gün yatakları havalandırmak için bahçeye serseler de yatakların kurumadığından yakınmışlardır. İdareyle yapılan görüşmede, yüksek nem sebebiyle yatakların ortalama 6 ayda kullanılamaz duruma geldiği ve bu zamana kadar rutubet sebebiyle kullanılamaz duruma gelen yaklaşık 2000 yatağın imha edildiği ve bu nedenle yeni yatak siparişlerinin verildiği bilgileri edinilmiştir.

32. İdarece mahpus başına 175 litre soğuk - 75 litre sıcak su verildiği ve Kurumdaki taşınmalı doğal gaz ve kazan sistemi sayesinde 24 saat sıcak suyun sağlanabildiği ifade edilmiştir. Görüşülen mahpuslar, sıcak ve soğuk suyun genel olarak yeterli olduğunu, ancak gün içinde sık sık su kesintileri olması sebebiyle zorluklar yaşadıklarını iletmişlerdir.

33. Mahpuslar haftada bir defa olmak üzere 18 TL ücret karşılığında çamaşırhanede çamaşırlarını yıkatabilmektedir. Görüşülen mahpuslardan bazıları, çamaşırlarını elde yıkamayı tercih ettiklerini ifade ederek koğuşlarda ortalama 23 - 24 kişi olmaları sebebiyle herkesin çamaşırını asmaya çamaşır ipinin yetmediğinden yakınmışlar ve kendilerine daha uzun ip verilmesini talep etmişlerdir. İdarece mahpusların “güvenlik sebebiyle mevzuat çerçevesinde sınırlandırılan söz konusu isteklerinin karşılanabilmesinin mümkün olmadığı” bilgisi aktarılmıştır.

34. Görüşülen mahpuslar, koğuşlardaki musluk başlıklarının ve ampullerin çok çabuk bozuldukları gerekçesiyle bunların değişim ücretlerinin kendilerinden alındığı yönündeki şikâyetlerini iletmiştir. Bu konuda İdare, bozulan ampul ücretinin her zaman Kurum tarafından karşılandığını, bozulan musluk başlıkları ücretlerinin ise İç Yönergeye göre beş aydan önce bozulma söz konusu olduğunda mahpuslardan alındığını, beş aydan fazla bir sürede bozulma olduğunda ise masrafın Kurumca karşılandığını belirtmiştir.

35. Kurumda yangın ikaz sistemi ile ısı duman sensörleri bulunmaktadır. Kurum koridorları ve odalarında alarm butonları ve yangın söndürme panolarının mevcut olduğu görülmüştür.

36. Ziyaret Heyeti, kapalı-açık görüş mahallerini, avukat görüş odalarını, SEGBİS görüşmelerinin yapıldığı odaları gezmiş ve bu odaların yeterli fiziki koşullara ve görüşme gizliliğini sağlayacak şekilde ses yalıtımlarına sahip olduklarını tespit etmiştir. Söz konusu odalardan dördünün tadilatı olduğu görülmüştür.

B. YÖNETİM VE PERSONELİN MAHPUSLARA YÖNELİK TUTUMU

37. İdare, mahkûm kabul alanına gelen hükümlü ve tutuklulara; ceza infaz kurumunun genel kuralları, iyi hal uygulamaları, ceza infaz kurumunda verilebilecek disiplin cezaları, emanet eşya, emanet para ve ziyaretçilerine ilişkin bilgiler verildiğini ifade etmiştir.

38. Kuruma yerleştirmelerin, 5275 sayılı Kanun'un 21'inci maddesi ile Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 57'nci maddesine göre yapıldığı, kabulden itibaren 60 gün içinde mahpusların ilk gözlemlerinin gerçekleştirildiği ve akabinde altı aylık periyotlarla yönetim servisi, eğitim öğretim servisi, psiko-sosyal yardım servisi, güvenlik ve gözetim servisi tarafından hazırlanan raporlarla dönem değerlendirmelerinin yapıldığı belirtilmiştir.

39. Görüşülen mahpuslar, iyi hal değerlendirme sisteminde gerekli puanı alabilmeleri için 6 ayda en az beş faaliyete katılmaları gerektiğini, ancak Kurumda yeterli faaliyet çeşitliliğinin sağlanamaması ve iş atölyelerinin kapalı olması sebepleriyle gerekli puanı toplamakta zorluk çektiklerini belirtmişlerdir.

40. Kurum emanet birimi, kabul edilen mahpusların yanlarındaki şahsi paralarını ve kıymetli eşyalarını teslim alıp mahpus adına açılan hesaplarda kayıt altına alarak muhafaza etmektedir. Kuruma giren mahpusların yanlarında para taşımaları yasak olduğundan her türlü para giriş-çıkış işlemi bu birim tarafından yapılmaktadır. Mahpuslar kendi hesaplarında Bakanlık tarafından belirlenen limit dâhilinde haftalık 1.000 TL kadar harcama yapabilmektedir.

41. Farklı uyruktan çok sayıda yabancı mahpus bulunmasına rağmen Kurumda görevli bir tercümanın olmadığı, İdare tarafından yabancı dildeki dilekçelerin bilgisayarlardan Türkçeye çevrilerek işleme alındığı, sözlü iletişim kurulması gerektiğinde ise Türkçe bilen yabancı mahpusların, bilmeyen mahpuslara tercümanlık yapması suretiyle iletişimin sağlanabildiği anlaşılmıştır. Yabancı mahpuslar uyruklarına göre değil suç türlerine göre koşullara yerleştirilmektedir. Görüşülen mahpuslar, bahsedilen uygulama neticesinde; bazı mahpusların, koşullarda kullandığı dili bilen başka bir mahpus bulunmaması ve bu koşullardaki tek yabancı mahpusun da kendileri olmaları gibi nedenlerle iletişimde sıkıntı yaşadıklarını ve yalnız kalabildiklerini ifade etmişlerdir. İdare, yabancılara ayrı bir koşul açılmasının Kanun³ gereği mümkün olmadığını vurgulamıştır. Uygulamanın hukuka uygun olduğu değerlendirilmiştir.

³ 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.2: "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefi inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır." ve m. 24: "(1) Hükümlüler; a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler, b) Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, c) Tehlike hâli taşıyanlar, d) Terör suçluları,

42. Kurumdaki sayımlar, güvenlik ve gözetim servisi görevlilerinden oluşan ekipler tarafından kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek şekilde 08.00 ve 19.00 saatlerinde olmak üzere günde iki kez, hava muhalefeti olmadığı zamanlarda genelde koğuş havalandırmalarında akşamları toplu olarak ayakta, geceleri buldukları yerde, doktor raporu ile yatak istirahati olanlar bakımından ise bu mahpusların yataklarında yapılmaktadır.

43. İncelemeler sırasında her koğuştaki acil çağrı butonu bulunduğu görölmüştür. Ziyaret edilen koğuşların çoğunda, koğuşlarda bulunan acil durum butonu kullanıldığında çoğu zaman şikâyetlerin dikkate alınmadığı veya görevli infaz memurlarının mahpusların şikâyetlerini dinlemeden buton kullanımına ilişkin ikaz etme yolunu tercih ettikleri belirtilmiştir. Bu nedenle, öncelikle mahpuslara ikaz butonlarının kullanımını gerektiren durumların neler olduğuna ilişkin açıklayıcı bir broşür hazırlanıp bunların dağıtımının yapılması, akabinde de buton kullanan mahpuslara daha özenli karşılık gösterilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

44. Çoklu koğuştaki bulunması tehlike yaratabilecek mahpusların koğuşlara yerleştirilmeleri nedeniyle koğuştaki diğer mahpuslar, huzursuzluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. İdare, tekli koğuşlara kamera yerleştirilmesinin ancak Kanun'daki⁴ hallerde mümkün olabileceğini ve bu kişilerin kamera bulunmayan tekli koğuştaki barındırılması halinde kendilerine zarar vermelerinin engellenemeyeceğini, bu yüzden ilgili kişilerin çoklu koğuşlarda barındırılmasının takdir edildiğini belirtmiştir.

45. Ziyaret Heyetinin mahpuslarla gerçekleştirdiği görüşmelerde, Kurumda işkence ya da kötü muamele konusu olabilecek herhangi bir davranışla karşılaşmadığı aktarılmıştır.

46. Kurumda son bir yıl içerisinde mahpus kabulündeki aramalara ilişkin herhangi bir şikâyet bulunmadığı anlaşılmış, mahpuslarla yapılan görüşmelerde de arama işlemleri hakkında bir şikâyete rastlanılmamıştır. Kurumda, son bir yılda işkence ve kötü muamele iddiasıyla bir mahpusun şikâyette bulunduğu öğrenilmiştir.

e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar. (2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar.”

⁴ Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 115: “(1) Tehlikeli hâlde bulunan, delil karartma tehlikesi olan, soruşturmanın amacını veya tutukevinin güvenliğini tehlikeye düşüren veya suçun tekrarına olanak verecek davranışlarda bulunan tutuklulara soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkemesince aşağıdaki tedbirler uygulanabilir:

a) Tutuklunun tek başına, sıkı bir rejim altında muhafaza edilmesi ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi.

b) Belirli süre ile dışarıyla ilişkisinin, ziyaretçi kabulünün ve telefon görüşmelerinin kısıtlanması.

c) Gerekiyorsa kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyici biçimde hazırlanmış özel bir odada barındırılması ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi.

d) Saldırganlık göstermesi hâlinde belirli süreyle kelepçelenmesi veya hareketlerinin engellenmesi.

e) Yüksek güvenlikli bir kuruma nakledilmesi.”

47. Kurumdaki personel hakkında disiplin amirliğince yürütülen disiplin soruşturmalarının mevcut olduğu ve soruşturmaların sonuçlanmasını müteakip Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bilgi verildiği belirtilmiştir. Ziyaret tarihinde idari yönden işlem yürütülen 34 personel olduğu bilgisi edinilmiştir. 34 personelden 7'sinin idari soruşturması; mahpuslarla ilişkili konular sebebiyle yürütülmekte olup bunların 2'si mahpusların şikâyeti kapsamında başlatılmıştır. 5 personelin soruşturması ise Kurumda yaşanan bazı olaylarda (yangın ve ölüm gibi) bu personelin ihmalinin olup olmadığına yöneliktir.

C. BESLENME- KANTİN

48. Kurumun yemekleri, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iâşe bedeli göz önünde bulundurularak haftalık yemek listesine göre Açık Ceza İnfaz Kurumu mutfağında hazırlanmaktadır. Kuruma teslim edilen yemeklerin dağıtımı, koğuşta kalan mahpus sayısına göre belirlenip görevli memur eşliğinde koğuşlara dağıtımı gerçekleştirilmektedir. İdare, mahpusların yemeklerinin kapalı ceza infaz kurumuna bağlı olan açık ceza infaz kurumunda hazırlanarak kapalı ceza infaz kurumuna getirildiği, Kurumda diyetisyen ve gıda mühendisi kadrosu bulunmadığı, fakat kurumun mutfak ve iâşe depolarının belirli periyotlarla Tarım İl Müdürlüğü tarafından denetlendiği bilgisini vermiştir.

49. Görüşülen mahpuslar, yemek miktarının kendilerine az geldiğini, yemeklerin yenilemeyecek kadar kalitesiz olduğundan mide rahatsızlıklarına sebebiyet verdiklerini, çeşitlilik olarak da sürekli makarna ve bulgur pilavı türünde yemekler verildiğini iddia etmişlerdir. İncelemeler neticesinde Kurumun aylık menü listesindeki yemek çeşitliliğinin uygun olduğu değerlendirilmiştir.

50. Görüşülen mahpuslardan bazıları, menülerin özel şekilde beslenmeleri yönündeki rapora uygun olarak kendilerine verilmediğini, menülerin mahpusların hastalıklarına uygun şekilde çeşitlendirilmediğini iddia etmişlerdir. Bu iddialara karşılık İdare; diyet menüsü ile beslenmesi gerektiği yönünde raporu bulunan mahpuslara diyet menüsünün doktordan görüş alınarak ayrıca çıkartıldığını ifade etmiştir. Ziyaret tarihinde Kurumda 26 mahpusa diyet menüsü verildiği bilgisine ulaşıldığından söz konusu iddiaların dayanaksız olduğu anlaşılmıştır.

51. Kurumda, mahpusların ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir adet kantin bulunmakta ve mahpusların personele ilettiği ihtiyaçlarını içeren listelerdeki ürünler, görevlilerce kantinden temin edilerek mahpuslara ulaştırılmaktadır.

52. Kantinde gerçekleştirilen incelemede, gıdaların saklama koşullarına uygun olarak muhafaza edilerek gıda ve temizlik ürünlerinin özellikle ayrı mekânlarda tutulduğu ve son

kullanma tarihi geçen ürünün bulundurulmadığı görülmüştür. Görüşülen mahpuslar, kantinde hazır yemek ve dondurulmuş gıdaların satılması için İdareden talepte bulduklarını ancak taleplerinin gerekçe gösterilmeksizin reddedildiğini iddia etmiş ve kantinin incelenmesi sırasında da bahsi geçen ürünlerin satılmadığı anlaşılmıştır. Bu iddialara karşılık İdare, ürünler semaver yoluyla ısıtılmaya çalışıldığından tehlikeli durumların ortaya çıkabildiğini, zaten dondurulmuş gıdaların saklanabilmesi için koğuşlarda bulunan buzdolaplarının da yeterli büyüklükte olmadığını belirtmiştir. Bu durumun, İdarenin takdir yetkisinin kapsamında olduğu değerlendirilmiştir.

53. Görüşülen mahpuslardan bazıları, Kurum kantinindeki ürünlerin fiyat listelerinin güncellenmediğinden ve verilen listelerdeki fiyatlarla aldıkları ürünlerin fiyatlarının örtüşmediğinden yakınmışlardır. Gerçekleştirilen geri bildirim toplantısında, İdare tarafından konu hakkında; fiyat listesinin haftalık olarak güncellendiği, ancak piyasa şartlarındaki değişikliklerin kantin ürün listesine günlük olarak yansıtılmasının mümkün olmadığı beyan edilmiştir. Son dönemde piyasalardaki sık fiyat değişiklikleri de göz önüne alındığında fiyat listelerinin güncellenmesinde yaşanan aksaklıkların normal karşılanabileceği kanaatine ulaşılmıştır.

54. Mahpuslardan bazıları, kantinde mevsimine uygun meyve ve sebze verilmediğini ve satın aldıkları ürünlerin çoğunlukla çürük veya kurtlu şekilde kendilerine teslim edildiğini iddia etmişlerdir. İdareyle yapılan son görüşmede, söz konusu şikâyetler dile getirilerek özellikle meyve-sebze kalite kontrolünün daha özenli yapılması gerekliliği hususu kendileriyle paylaşılmıştır.

Ç. SAĞLIK

55. Kurumda görevlendirme ile çalışan bir aile hekimi, kadrolu bir diş hekimi ve dört sağlık memuru bulunmaktadır. İdareden, sağlık memurlarının Kurumun hemen yanındaki lojmanlarda ikamet ettikleri, mesai saatleri dışında basit tıbbi müdahale gereken durumlarda (iğne yapılması vb.) kendilerine haber verildiği ve kısa süre içinde Kuruma gelerek ilgili müdahaleyi yaptıkları bilgisi alınmıştır.

56. Kurum revirinde kronik hastalığı bulunan mahpusların takiplerinin düzenli olarak yapıldığı ve ilaçlarının temin edildiği, uzman doktor tarafından yapılması gereken kontroller için de hasta mahpusların hastane sevklerinin sağlandığı belirtilmiştir. Antidepresif türevli ve kırmızı-yeşil reçeteli ilaçların günlük dozlarda görevliler nezaretinde hasta mahpuslara içirildiği, bunların dışındakilerin ise mahpuslara elden teslim edildiği ifade edilmiştir.

57. Hastanelere sevk edilmesi gereken mahpus olması halinde Jandarma kolluk personeline bildirim yapıldığı ve ilgili mevzuat kapsamında birlik komutanlığınca belirlenen zamanda mahpusun sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Acil durumlarda, 112 Acil Çağrı Merkezine bildirim yapılarak gerekli tıbbi müdahalenin yapıldığı ve lüzum görülmesi halinde mahpusun ambulansla hastaneye sevkinin gerçekleştirildiği aktarılmıştır.

58. Revir odasındaki ilk yardım çantası incelenmiş ve gerekli tüm ekipmanın çantada yer aldığı tespit edilmiştir.

59. İdare, Kurumda kendine bakamayacak derecede sakat veya hasta olduğu sağlık kurulu raporuyla belgelendirilen mahpusların bakımının sağlanması için ücret karşılığında diğer mahpusların hizmetlerinden yararlanılabildiğini ifade etmiştir.

60. Görüşülen mahpuslardan bazıları, hastaneye sevk kararı verilmesine rağmen aylarca sevklerinin bekletildiğini, bu durumun rahatsızlıklarının ilerlemesine yol açtığını ifade etmişlerdir. İdare, sevk kararı çıkan mahpuslara en yakın tarihli randevuların alındığını ancak çoğu zaman randevu bulmanın zorluğu nedeniyle hastane sevklerinin gecikebildiğini belirtmiştir. Görüşmelerden, İdarenin mahpuslar için hastanelere sevk kararı alması durumunda hem kurumların iç düzenleri ve güvenlikleri hem de Jandarma ile koordinasyon sağlanması gibi gereklilikler dolayısıyla alınan randevu gün ve saatine hasta-mahpusların yetiştirilebilmelerinin çoğu zaman mümkün olmadığı, yeni bir randevunun ise ancak aylar sonrasındaki bir güne alınabildiği çıkarımı yapılmıştır. Yapılan incelemeler neticesinde, ceza infaz kurumlarında tutulanların durumlarını dikkate alacak şekilde MRHS’de yeni bir düzenleme yapılarak ceza infaz kurumunda tutulanlar için diğer kişilere göre esnek bir randevu sistemin hayata geçirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

61. Anılan soruna ilişkin olarak İdare tarafından; hastaneye sevk edilen mahpusların hastaneye götürülmeleri için önce Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS)’den randevu alınması gerektiği bu sebeple sevk işlemlerinin uzadığı, MHRS’den randevu alınsa dahi hastaneye gidildiğinde bazen doktorun yerinde olmaması gibi sebeplerle doktora muayene olamayan mahpuslar için tekrar randevu alınması zorunluluğunun meydana geldiği, ayrıca ceza infaz kurumundan mahpusların hastaneye sevk işlemleri için Jandarmanın gerekli güvenlik önlemleri alması, kurum revirinin her hükümlünün sevki için gerekli hazırlıkları yapması gereklilikleri düşünüldüğünde tüm bu sebeplerin mahpusların sevk ve muayene işlemlerinde gecikmelere sebebiyet verdiği bilgisi alınmıştır. Bu nedenle, hastaneye sevk edilen mahpuslar için yürütülen işlemlerin, Jandarma personeli tarafından vaktinde ve özenli şekilde icra edilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

62. Yabancı mahpuslardan biri, kendisine tansiyon aleti verilmesini talep etmiştir. İdareden, doktor tarafından tansiyonunun takip edilmesi gerektiği belirtilen mahpusların görevli personelce tansiyonlarının ölçümünün yapıp tansiyon takip kâğıdına yazıldığı, mevzuat gereği koşullara tansiyon aleti verilmediği cevabı alınmış ve söz konusu açıklama yeterli olarak değerlendirilmiştir.

63. Görevli diş hekimi tarafından, Kurumun diş polikliniğinde protez diş yapımı hariç tüm hizmetlerin sağlanabildiği, günlük ortalama 20 mahpusun tedavisinin gerçekleştirildiği, muayene sonunda mahpuslar tarafından onam formu doldurulduğu bilgileri paylaşılmıştır. Protez yapımı ve detaylı kanal tedavisi gibi işlemler için ise mahpusların Ağız ve Diş Sağlığı Merkezine sevk işlemlerinin yapıldığı eklenmiştir.

64. Kurumda bulaşıcı hastalıklara karşı gerekli tetkik ve tedavilerin düzenli bir şekilde yapıldığı, Kurumda görevli aile hekimi tarafından salgın hastalık şüphesi bulunan mahpusların muayenelerinin yapılarak hekimin gerek görmesi halinde hasta olanların derhal devlet hastanesinin ilgili polikliniklerine sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği, ayrıca Tüberküloz taraması için her yıl Trabzon İl Sağlık Müdürlüğü Mobil Tarama Ekibinin gelerek Kurumda barındırılan mahpuslara Tüberküloz taraması yaptıkları belirtilmiştir.

D. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

65. Kurum Psiko-sosyal servisinde 2 psikolog görev yapmaktadır. Kurum psikoloğu ile gerçekleştirilen görüşmede, mahpusların Kuruma girişlerinden itibaren ilk 3 gün içerisinde kendileriyle ön değerlendirme görüşmelerinin yapıldığı, yüksek risk grubunda değerlendirilen mahpusların özel görüşmelerinin de sürdürüldüğü, madde bağımlılığı ve anti sosyal kişilik bozukluğu olan mahpusların özel programlara dâhil edilmesi sağlanarak takiplerinin yapıldığı, kendisine zarar verme veya kriz geçirme riskleri bulunanlarla özel kriz görüşmesi yapıldığı bilgileri alınmıştır. Yine servisin günlük en az 10 hasta ile görüşme gerçekleştirdiği ve görüşme kayıtların hepsinin UYAP'a işlendiği, hasta mahpusların psikiyatri ya da nörolojiye sevkî söz konusu olduğunda götürülecekleri bu servislere gerekli bilgilendirmenin sağlandığı hususları ifade edilmiştir. Bireysel görüşmeler dışından pandemi nedeniyle ara verilen grup çalışmalarına henüz başlanmadığı da eklenmiştir.

66. Kurumda T.C. Adalet Bakanlığı ve UNICEF tarafından yürütülen Etkin Hükümlü Yönetimi projesi kapsamında geliştirilen ARDEF (Araştırma Değerlendirme Formu)'in

kullanıldığı belirtilmiştir. Bireysel Müdahale Programları (BİSİS)⁵ projesi kapsamında da bu form uygulanmakta olup söz konusu proje üç aşamadan oluşmaktadır. Proje kapsamında ilk olarak, Kurum kabul biriminde görevli ve eğitilmiş infaz ve koruma memuru tarafından “ARDEF- Kurum Kabul Formu” doldurulmakta, sonrasında Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitilmiş infaz ve koruma memuru tarafından da “ARDEF- Psiko-Sosyal Memur” formu doldurulmakta ve son olarak Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli psikolog ve/veya sosyal çalışmacı tarafından “Psiko-Sosyal Uzman Formu” doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmektedir. Sonuçlara göre her hükümlü-tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanması gerekmektedir.

67. Mahpuslar psikologla görüşmede herhangi bir sıkıntı yaşamadıklarını ancak görüşme sırasında mahremiyetlerinin sağlanmadığını, infaz ve koruma memurunun yanlarında ya da kapı önünde görüşmeleri duyacak şekilde bulunduğunu, bu sebeple psikologla konuşmak istedikleri özel sorunlarını rahatça iletemediklerinden şikâyetçi olmuşlardır. Mevcut uygulamanın sadece tehlike arz eden mahpuslar ile görüşme yapılması sırasında kullanılmasının uygun olacağı yahut tehlike halini bertaraf etmek üzere psikoloğun masasının kapı önüne alınması gibi alternatif önlemlerin hayata geçirilebileceği kanaati bulunmaktadır. Zira etik - hasta gizliliği standartları bağlamında şu anki haliyle gerçekleştirilen görüşmelerde etkili sonuç ve tedavinin elde edilemeyeceği değerlendirilmektedir. (Gizliliğin korunması zorunluluğu ilkesi)⁶

E. EĞİTSEL, SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ VE SPORİF FAALİYETLER

68. Kurumda barındırılan mahpuslar, açık ve kapalı ceza infaz kurumlarının kütüphanelerinden faydalanabilmektedir. İdareden, kütüphanedeki toplam kitap sayısının yaklaşık 14 bin adet olduğu, mahpuslara herhangi bir ayırım yapılmaksızın 15 günde bir olmak üzere 3 kitap alma hakkının tanındığı, mahpusların İlçe Halk Kütüphanesi’nden de kitap talep edebildikleri, bununla birlikte eğitim ve din kitaplarına erişimde herhangi bir sınırlama

⁵ Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından ruh sağlığı problemleri olan hükümlü/tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması ve psiko-sosyal yardım ve sağlık servisi personelinin eğitimi amacıyla “*Ceza İnfaz Kurumlarında Ruh Sağlığı ve Bağımlılık Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi*” geliştirilmiş, bu proje kapsamında “*Araştırma Değerlendirme Formu*” (ARDEF) ve “*Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı*” (YARDM) oluşturulmuştur. Ruhsal sorunların ve bağımlılık ile ilgili sorunların önlenmesi, rehabilite edilmesi veya tedavisi için de ceza infaz kurumlarında en sık görülen 26 farklı ruhsal ve davranışsal sorunlar için BİSİS geliştirilmiştir.

⁶ Türk Psikologlar Derneği’nin 18 Nisan 2004 tarihinde yapılan 27. Olağan Genel Kurulunda kabul edilen Etik Yönetmeliği.

olmadığı bilgisi alınmıştır. Heyetimizce kütüphane kitap listesi incelendiğinde, listede 14.717 adet kitabın bulunduğu, Türkçe dışında 15 farklı dilde kitabın da listede yer aldığı (İngilizce, Rusça, Almanca, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Azerbaycan Türkçesi, Tatarca, Yunanca, Kürtçe, Boşnakça, Latince, Türkmençe, Arapça, Farsça), ilaveten 9 farklı dilde ve Braille alfabesinde yazılmış Kur'an-ı Kerim'in de (Almanca, İtalyanca, İngilizce, Fransızca, Gürcüce, İspanyolca, Çince, Japonca, Rusça) bulunduğu görülmüştür.

69. Görüşülen mahpuslar, bazen talep ettikleri kitapların hepsinin kendilerine verilmediğini, yeni kitap almak için bir-bir buçuk aya kadar beklemek zorunda kalabildiklerini ifade etmişlerdir. İdareye söz konusu durum iletildiğinde, istenilen kitabın başka bir mahpusta bulunması halinde kitap iade edilinceye kadar talepte bulunan mahpusa bunların verilemediği, ayrıca mahpusların “iyi hal değerlendirmesinde” ekstra puan alabilmek için kısa süre içinde çok sık kitap talebinde bulunmaları sebebiyle de bir takım gecikmelerin yaşanabildiği belirtilmiştir. Anılan açıklamalar göz önüne alındığında mahpuslara kitap dağıtımında bazı gecikmeler yaşanmasının olağan karşılanabileceği değerlendirilmiştir.

70. Kurumda eğitim ve öğretim faaliyetleri kapsamında öğrenimine devam eden mahpuslara ilişkin sayısal bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Öğrenim	Mahpus Sayısı
Açık Öğretim Ortaokul	31
Açık Öğretim Lise	210
Açık Öğretim Lisans	81

71. Açık öğretim eğitimine devam eden mahpuslar, sınavlara girmek konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını, bazıları çevrimiçi olarak, Anadolu Üniversitesinde okuyanlar ise sınav dönemi Kuruma gözetmenin gelmesi suretiyle sınava girdiklerini, ücreti karşılığında ders notlarını ve fotokopilerini de temin edebildiklerini belirtmişlerdir.

72. Kurumda eğitim faaliyetleri kapsamında; “1. Kademe Okuma Yazma Kursu, Elif-Ba kursu, Berberlik Kursu, Yabancı Mahpuslar için Türkçe Dil Eğitimi Kursu, Hafızlık Kursu” ile kadına şiddet farkındalık eğitimi ve bağımlılıkla mücadele eğitimleri verilmektedir. Kurumda devam eden kurslara katılım sağlayan mahpusların sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Kurs	Katılım Sağlayan Mahpus Sayısı
Elif-Ba Kursu	20
Yabancılar için Türkçe Dil Eğitimi	27
Hafızlık Kursu	15
Berberlik Kursu	16
1.Kademe Okuma Yazma Kursu	2

73. Bazı mahpuslar eğitim programları, kurs gibi faaliyetler Kurum tarafından düzenlenmediği için denetime ve açık cezaevine ayrılma için belirlenen eşik puanı sağlayamadıklarını iddia etmişlerdir. İdare, yaz döneminde kurs eğitmeni bulmakta güçlük çektiklerini, buna rağmen ziyaret tarihinde Kur'an-ı Kerim ve yabancılar için Türkçe Dersi gibi kursların verilmeye devam ettiğini; Eylül ayının sonunda terzilik, arıcılık kurslarının açılmasının planlandığını belirtmiştir.

74. Görüşülen mahpuslar; yabancı dil, kemeçe, saz, arıcılık, resim gibi kursların açılmasını talep etmişlerdir. Yabancı mahpuslardan Türkçe kursuna gidenlerin, diğer mahpuslardan ise Kur'an-ı Kerim kursuna gidenlerin olduğu; ancak Kur'an-ı Kerim kursuna talebin çok olması nedeniyle bazı mahpusların kursa katılamadığı, bu nedenle daha sık kurs açılması gerektiği ifade edilmiştir.

75. Ceza infaz kurumlarında yürütülen iş yurdu çalışmalarının temel amacı; meslek sahibi olan mahpusların sahip oldukları meslekleri koruyup geliştirmek, meslek sahibi olmayan mahpusların meslek ve sanat öğrenmelerini sağlamaktır. Mahpusların bizzat mesleğini uygulaması sağlanarak mesleki tecrübeleri arttırılmakta, yine iş yurtlarında çalışan mahpusların ekip çalışması, iletişim, zaman yönetimi gibi becerileri geliştirilmektedir. Bu çerçevede Kurum İş Yurdu Müdürlüğü bünyesinde iş kolları bulunmaktadır. Kurum iş yurdu atölyelerinde toplam 15 mahpus çalıştırılmaktadır.

76. Berberhanede çalışan mahpus ile yapılan görüşmede, kendisinin çalışma koşullarının iyi olduğu, tekli koşullara tıraş yapmaya gittiği ve Kurumda çalışan infaz ve koruma memurlarını da tıraş ettiği, iş kazasına karşı sigortasının yapıldığı ve aylık ortalama 250 TL ücretinin düzenli olarak yatırıldığı bilgisi edinilmiştir. Personelin yemekhanesinde çalışan mahpuslarla yapılan görüşmede ise, kendilerine yedek iş kıyafeti verildiği, günlük 15 TL ücret aldıkları, ücretlerinin düzenli olarak yattığı, gün içinde işleri olmadığında koşullarına gidip gelebildikleri, haftada bir gün, 1- 1.5 saat halı sahaya çıkabildikleri, atölyelerin tekrar açılmasını istedikleri, personelle birlikte yemeklerini yedikleri, personelin kendilerine karşı tutum ve davranışlarından memnun oldukları öğrenilmiştir.

77. Sportif faaliyetler için kullanılmak üzere Kurumda bir kapalı spor salonu ve bir halı saha bulunmaktadır. Mahpuslar haftada bir defa 45 dakika olmak üzere halı sahaya çıkabildiklerini ancak yağmurlu günlerde, resmi tatillerde ve açık görüş haftasında halı sahaya çıkamadıklarını belirtmişlerdir. Tekli koşu sahasında kalan mahpuslar ise haftada bir gün diğer tekli koşu sahasındaki mahpuslarla (5-10 kişilik gruplar halinde) halı sahaya çıkabildiklerini ifade etmişlerdir.

78. İncelemeler sırasında, koşulların havalandırma alanlarında spor ekipmanlarının olmadığı görülmüştür. Mahpuslar, top ve voleybol filesi gibi ekipmanların kantinde satılmadığı, kendi

imkanlarıyla ekipman ürettiklerinde ise maksat dışı kullanım gerekçe gösterilerek bu eşyaların toplatıldığı iddiasında bulunmuştur. Söz konusu iddiaya dair İdare, bina duvarlarının iklim şartlarına uygun olarak inşa edilmediğini ve spor ekipmanlarının verilmesi halinde duvarların zarar görebileceğini ifade etmiştir.

79. Kurumun manevi rehberlik biriminde altı erkek vaiz bulunmakta, vaizle görüşmek isteyen mahpuslar dilekçe ile talep ettiklerinde bireysel görüşmeler gerçekleştirebilmektedirler. İdare, vaizlerden ikisinin Arapça dilini iyi seviyede bildiğini ve ana dili Arapça olan mahpuslar ile iletişimde yardımcı olduklarını ifade etmiştir.

F. ŞİKÂYET, DİSİPLİN VE DENETİM PROSEDÜRLERİ

80. Mahpuslarca kaleme alınan dilekçeler hafta içi her sabah sayım gerçekleştiren personele kameraların görebileceği bir alanda teslim edilmekte, teslim edilen dilekçeler baş memurluk biriminde ilgili birimlere ayrıldıktan sonra birimlerce yapılan değerlendirme sonucundaki olumlu veya olumsuz işlemler hakkında mahpuslara geri dönüş yapılmaktadır. Kurumdaki dilekçelerin genellikle mahpusların dava dosyalarına veya Kurum sağlık servisi hizmetlerine ilişkin olduğu anlaşılmıştır.

81. İdare, resmî makamlara veya avukatlara gönderilen mektup, faks ve telgraflar ile dilekçelerin denetime tabi tutulmadan gönderildiğini ve mahpusların talepleri doğrultusunda dilekçe çıkış tarih sayısı verildiğini, ayrıca posta yolu ile gönderilen Acele Posta Servisi (APS) ve taahhütname postane alındı belgesinin de kendilerine verildiğini belirtmiştir. Mahpusların yazdıkları dilekçelerin sabah sayımında toplandığı, İnfaz Biriminde bu dilekçelerin Kurum içire veya dışırı olacak şekilde ayrıma tabi tutularak UYAP'a kayıt edildikleri ve bunlar için de talep halinde sayı numarası verildiği ifa edilmiştir. Ancak mahpuslarla yapılan görüşmelerde, Kurum dışına gönderilmek üzere verilen dilekçelere dair çıkış numarasının verilmemesi sebebiyle dilekçelerin akıbetinin öğrenilemediğinden yakınılmıştır. Mahpusların çoğu şikâyet ve taleplerini dilekçelerle İdareye ilettiklerini ancak bunların çoğuna cevap alamadıklarını ifade etmişlerdir. Mahpusların dilekçelerini takip etmek üzere talep ettikleri bilgilerin sağlanması ve kurum içi taleplerinin ise itinalı şekilde değerlendirilerek talep sonuçlarının dilekçe sahiplerine iletilmesi hususlarına özen gösterilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

82. Bazı mahpuslar, Kurum kurallarının açık ve anlaşılır olmadığını, kendilerine uyulması gereken kurullarla ilgili bir kitapçık ya da broşür verilmediğini ve görevlilerle bu konuda bazen sorunlar yaşayabildiklerini iletmışlerdir.

83. Ceza ve Tutukevleri İzleme Kurullarının, Kurum hakkında 2019-2020 yılında düzenlediği raporda İdareye şu tavsiyelerde bulunulmuştur:

“Kütüphanede yeterli sayıda güncel kitap bulundurulması, sosyal ve kültürel faaliyetlerin yaptırılması, Açık Ceza İnfaz kurumumuz için sosyal ve sportif faaliyetlerin yaptırılması, iş imkânı sağlanamayan hükümlülere daha fazla kurs verilmesi ve konferans verilmesi”

84. İdare yukarıdaki tavsiyelere istinaden, süreli süresiz yayın ihtiyacını karşılamak üzere değişik vakıf, dernek ve Diyanet İşleri Başkanlığından süreli süresiz yayın talebinde bulunduğu, Açık Ceza İnfaz Kurumunda barındırılan mahpuslar için sosyal ve sportif faaliyetler kapsamında Espiye Belediye Başkanlığı ile yapılan görüşmeler sonucunda 300 metre karelik alana beton dökülerek bu alanın bir kısmının voleybol sahası olarak bir kısmının da mahpusların yürüyüş ve dinlenme alanı olarak düzenlendiğini, ayrıca halı saha yapımının da devam ettiğini, Espiye Halk Eğitim Merkezi ile koordineli olarak çeşitli kursların yapılmasının planlandığını belirtmiştir.

G. DIŞ DÜNYA İLE ETKİLEŞİM

85. Kurumda, mahpuslara ayda dört defa görüş yaptırılmaktadır. Bunların üçü kapalı biri açık görüş şeklindedir. Ayrıca mahpuslar, haftada birer defa 10 dakikalık telefon görüşmesi ile 30 dakikalık görüntülü görüşme yapabilmekte ve o hafta içerisinde görüş yapılmadığı takdirde görüntülü görüşme sürelerine 30 dakika daha eklenebilmektedir.

86. Kurumda, “Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi” (ACEP) kapsamında görüntülü görüşme sistemine geçilmiştir. Görüşülen mahpuslar görüntülü görüşme kabınınin havalandırması olmadığını, görüşme yaparken çok sıcak ve havasız olduğunu belirtmişlerdir.

87. Görüşülen mahpuslar, kargolarını iki ayda bir alabildiklerini, koşullardaki panolara asılmış yazı içeriğinde duyurulan tarihler harici gelen kargoların geri yollandığını, kargoları gelene kadar yeterli eşyaları olmaksızın Kurumda barındıklarını iddia etmişlerdir. İdare, kargoların çift sayılı aylarda kabul edilip kontrol edildikten sonra mahpuslara dağıtıldığını, bu uygulamanın İç Yönerge ile kabul edildiğini beyan etmiştir.

88. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, koşullarda bulunan anons sisteminin bozuk olduğundan İdarece yapılan duyuruları duyamadıklarını iddia etmiştir. Ziyaret Heyetince yapılan incelemede anons sisteminin kesik ve anlaşılması zor bir ses sağladığı tespit edilmiştir. İdare, duyuruların televizyondaki ortak kanalda altyazı şeklinde verildiğini, sistemdeki bakır tellerin mahpuslarca kesilerek radyo sinyallerinin artırılmaya çalışıldığından bazı koşulların anons sisteminin bozuk olduğunu, farklı bir sistem kurularak sorunun giderileceğini ifade etmiştir.

89. Odalardaki televizyonlarda toplam 24 kanal yayını ve bir idari duyuru kanalı bulunmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, televizyondaki kanal sayısının az olduğunu, sinema yayını yapan kanalın aynı filmleri tekrar tekrar yayınladığını, koğuşlarda bulunan yabancı mahpuslar için yabancı dilde yayın yapan kanal bulunmadığını iddia etmişlerdir. Heyet şikâyetleri İdareye iletmış, İdare ise TRT Arapça kanalının kanallar arasına ekleneceği cevabını vermiştir.

90. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, ortak kullanım alanındaki televizyon dışında koğuş odaları için televizyon talep ettiklerini ve bunun için gerekli donanımın odalarında mevcut olduğunu, diğer cezaevlerinde bu uygulama gerçekleştirilmesine karşın İdare tarafından taleplerinin karşılanmadığını iddia etmişlerdir. İdare bu konu hakkında, kabin içlerinde yeterli alanın olmadığını ayrıca Çorum, Rize Ceza İnfaz Kurumlarında ödül olarak televizyon verildiğini ancak böylesi bir yasal zorunluluk olmadığını, aydınlatma hariç koğuş elektrik faturaları mahpuslar tarafından ödendiğinden uygulama nedeniyle fatura ödemede güçlüklerin ortaya çıkabileceğini belirtmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME

91. Ziyaretin gerçekleştirilmesinde, ziyaret süresince her türlü kolaylığın sağlanmasında, ziyaretin bitimini müteakip İdare ile yapılan görüşmelerde acil olarak iletilen tavsiyelerin yaşama geçirilmesi için devam eden diyalog süreci ile işkence ve kötü muamelenin önlenmesi için gerekli iş birliğine yönelik Kurum İdaresinin açık tutumu olumlu olarak değerlendirilmiştir.

V. TAVSİYELER

A. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

92. Kurum personelinin “İnsan Hakları ile İşkence ve Kötü Muamele Yasağı” hakkında eğitim almadığı anlaşıldığından personelin eğitim programına bu konuların da dâhil edilmesi; keza Kurumda hassas grupların bulunduğu ve personelin hassas gruplara yaklaşım konusunda herhangi bir eğitim almadığı belirtildiğinden personelin hizmet içi eğitim müfredatına “hassas gruplara yönelik muamele” konusunun dâhil edilmesi,

93. Oda banyolarındaki kırık fayansların ve zarar gören zeminin gerekli tamiratının yapılması,

94. Kurum odalarında kullanılmayıp boş vaziyette tutulan ranzaların başka bir bölüme kaldırılması, böylece mahpusların aktif yaşam alanlarının genişletilmesi,

- 95.** Kurum kantin listesine vantilatör fiyatı eklenerek satımına başlanması, şayet hali hazırda satımı yapılmakta ise kantin listesinin bu doğrultuda güncellenmesi ve Kurumdaki mahpusların konu hakkında bilgilendirilmesi,
- 96.** Kullanılamaz hale gelen yatak sayısı göz önüne alındığında yeni yatak siparişlerinin tesliminin hızlandırılması için çalışmalar yürütülmesi,
- 97.** Kurumdaki mahpus sayısının fazlalığı da göz önüne alındığında görüşmelerdeki aksamaları önlemek üzere avukat ve kapalı görüş odalarında sürdürülen tadilat çalışmalarının hızlandırılması,
- 98.** Mahpuslara ikaz butonlarının kullanımını gerektiren durumlara yönelik açıklayıcı bir broşür hazırlanarak bunların dağıtımının yapılması ve bu bilgilendirme sonrasında ise buton kullanan mahpusları ikaz etme usulü yerine bu kişilerin mevcut sorunlarının ve isteklerinin anlaşılmasına yönelik bir tutumun benimsenmesi,
- 99.** Bazı psikolojik rahatsızlıklara sahip mahpusların, kendilerine zarar verme risklerinin olduğu ve kamera düzeneği bulunmayan tekli odalara yerleştirilmeleri halinde olası müdahalelerin gecikebileceği, ayrıca tekli odaya kamera yerleştirilebilmesinin de yalnızca Kanun'daki hallerde mümkün olabildiği; bu nedenle anılan kişilerin Kurumdaki çoklu odalara yerleştirildikleri, ancak bu durum karşısında çoklu odalardaki diğer mahpusların da güvenlik endişelerinin olduğu hususları bir arada değerlendirilerek yerleşim düzeni bakımından hasta mahpuslara yönelik farklı bir çözümün uygulanması,
- 100.** Kantinde satılan meyve-sebzelerin sık sık kontrolü yapılarak çürük ve bozulmuş ürünlerin satılmamasına özen gösterilmesi,
- 101.** Psiko-sosyal servis tarafından pandemi nedeniyle ara verilen toplu görüşmelere tekrar başlanması,
- 102.** Kurum psikoloğunun mahpuslarla gerçekleştirdiği bireysel görüşmeler sırasında infaz ve koruma memurunun da görüşme odasında hazır bulunmasının etik- hasta gizliliği standartlarına aykırılık teşkil ettiği değerlendirildiğinden mevcut uygulamanın sadece tehlike arz eden mahpuslar ile görüşme yapılırken kullanılması,
- 103.** Mahpusların ıslahı ve rehabilitasyonu açısından eğitsel, sosyal, kültürel, mesleki ve sportif faaliyet sayısının artırılması ve buna yönelik olarak yeni kursların açılması,
- 104.** Diğer ceza infaz kurumlarının uygulamalarından farklı şekilde mahpusların oda havalandırmalarında top oynamalarına müsaade edilmediği anlaşıldığından bu uygulamaya son verilmesi ve dileyen mahpuslara spor için gerekli ekipmanın sağlanması,
- 105.** Mahpusların başvuru sonuçları hakkında mahpusların geciktirilmeden bilgilendirilmesine özen gösterilmesi,

106. Kurumda barındırılan yabancı mahpuslar da gözetilerek farklı dillerde mahkûm bilgilendirme formları hazırlanması ve mahpuslara dağıtımının sağlanması,

107. Görüntülü görüşme sırasında yaşanan havasızlık ve sıcaklık problemlerini çözmeye yönelik görüşme kabinlerine havalandırma düzeneği tesis edilmesi,

108. Bozuk olduğu anlaşılan anons sisteminin onarılması yahut farklı bir sistem kurularak mahpusların bilgilendirilmesi noktasındaki sorunların giderilmesi,

B. SAĞLIK BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

109. Ceza infaz kurumlarında barındırılan kişilerin hastanelere sevkine karar verilmesi halinde hem kurumların iç düzenleri ve güvenlikleri hem de Jandarma ile koordinasyon sağlanması gibi gereklilikler nedeniyle çoğu zaman önceden alınan randevulara yetişememe durumu ortaya çıkabildiği ve bir sonraki randevunun da ancak aylar sonrasındaki bir güne alınabildiği hususları göz önüne alınarak, ceza infaz kurumu tabipleri için MHRS’de yapılacak özel bir düzenleme ile özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için alınacak hastane randevularının diğer randevulardan farklılaştırılması,

C. JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

110. Mahpusların hastane sevk işlemlerinin vaktinde ve özenli şekilde icra edilmesi ve hastane randevularına yetiştirilmeleri noktasında gecikmelere mahal verilmemesi,

hususları tavsiye edilmektedir.